

De *SCHAPENBAAN*, een verbinding tussen Geraardsbergen en Mechelen

Eerst in vogelvlucht:

Vanuit Geraardsbergen gaan we oostwaarts, over de Oude Steenweg richting Atembeke. Verder naar Waarbeke en Nieuwenhove en over de Heirbaan komen we langs Denderwindeke. Ten zuiden van Meerbeke naar de Oude Brusselbaan. Vervolgens naar Strijtem, de Oude Baan. Onder langs Borchtlombeek. Door Wambeek, rechts langs Ternat over de Heirbaan. Dan over Sint-Ulriks-Kapelle en Bekkerzeel naar Zellik, waar de weg achtereenvolgens Romeinse Baan, Schapenbaan en Romeinsesteenweg gaat heten. Tussen Zellik en het Park van Vilvoorde volgen we het traject van de heerbaan (Kortrijk - Velzeke-) Asse - Perk - Tienen. Verder gaat het over de Oude Schapenbaan, langs Verbrande Brug. Om vervolgens via Mechelbaan, Hogeweg en Kluisweg, Zemst te bereiken. Vanuit hier is het traject, in verband met de wijziging van de waterlopen door de eeuwen heen, mij (nog) niet duidelijk. Er wordt in ieder geval de Zenne overgestoken, om dan vanuit het zuiden Mechelen binnen te lopen.

Nu zou ik mij willen wagen aan een **compleet wandel- of fietstraject**. Aangezien ik niet in het bezit ben van topografische kaarten van deze streek, is het nogal voor de hand liggend dat het allemaal veel gedetailleerder kan. Misschien is het voor streekbewoners een uitdaging om het traject, door middel van voor mij niet opzoekbare (bijna) verdwenen landweggetjes, te vervolmaken. En dan nu het diepe in. Laten we beginnen op de plaats waar de heerbaan Kortrijk-Tienen, Geraardsbergen binnenloopt vanuit het westen. Naar alle waarschijnlijkheid lag de stroombedding van de Dender in de Romeinse tijd meer naar het westen. De oversteek werd dan gemaakt ter hoogte van de hedendaagse Astridlaan. Alhier splitste de weg zich. Het **begin van de Schapenbaan** liep over de Warandestraat, Wijngaardstraat en verder (hierover zo dadelijk meer dus). De heerbaan richting Tienen liep (vanuit de oversteek van de Dender) verder richting de Hallestraat en dan naar Moerbeke. Maar dat is een ander verhaal.

Vanaf nu beperk ik me tot de routebeschrijving van de *Schapenbaan*. We waren gebleven bij de Wijngaardstraat. Vanuit hier volg je de Denderstraat, Abdijstraat, Oudesteenweg en Onkerzeleweg tot aan de Brusselsestraat. Hier sla je in, richting Atembeke. Door het dorp heen en dan linksaf de Kapellestraat in. Nadat je het Moerbekebos achter je hebt gelaten, heet de weg plotseling Heirbaan en ter hoogte van Waarbeke, Meidries. We vervolgen ons traject en bereiken over Diefhoek de bebouwde kom van Nieuwenhove. Waar de Diefhoek een bocht naar rechts maakt, trekken wij recht door (dit is niet echt mogelijk, je zult een omwegje moeten maken) naar de Heidestraat. Deze straat gaat

weer Heirebaan heten als we de grens met Denderwindeke overschrijden.

Denderwindeke was in de Romeinse tijd ook al van enige betekenis, getuige de Romeinse vondsten en de resten van een Romeinse *villa* (op het Kerkeveld?). Er was ook een verbindingsbaan (*diverticulum*) vanuit dit dorp met Kester, dat gelegen was op het kruispunt van de heerbanen Bavay-Asse en Kortrijk-Tienen. Dit *diverticulum* verliet Denderwindeke over Vreckom, denk ik. Verder gaan we, over Brielstraat, Hemelrijk en Oud Hemelrijk. Oud-Hemelrijk slaat hier linksaf, wij niet. Wij doorkruisen Merelbeke op goed geluk met een 'rechte' lijn die aansluiting maakt met de Klapstraat. Deze weg gaat daarna Roesbeke heten. Op een kruispunt waar iedere afslag Roesbeke heet, gaan wij recht door, op de Oude Brusselsebaan af. (De Oude Brusselsebaan maakt hier een NW-buiging; waar de aansluiting met onze baan precies zit, weet ik ook niet).

Wij lopen maar gewoon Roosdaal binnen over de Poelkstraat, maken een soort verbinding met de Verlorenhoek (via Hulsbroekweg en Rijstraat, denk ik) en verlaten Roosdaal weer over Rodekruisstraat en Reigersbaan. Deze laatste loopt door tot in het centrum van Strijtem. Alhier leggen we een connectie met de Oudebaan. Vanuit hier gaan we richting Borchtlombeek, over de Donkerstraat, maar slaan rechtsaf bij de Schoofveldstraat. Aan het einde van deze straat trek je een verbindinglijn met het Populiereveldlos (ten Z van Wambeek gelegen). Ondertussen kruis je het traject van de heerbaan Bavay-Asse, hier gewoon een snelweg en Assesteenweg geheten. Je loopt de Populiereveldlos uit en maakt dan de kortste verbinding met de uiterste noordpunt van NOG een Schapenbaan (ik heb geen idee wat de historische achtergrond hiervan is...) die naar het zuiden loopt.

Nu gaan we richting de Baron Liebaertstraat/Heirbaan. Waar deze baan de bebouwde kom van Ternat bereikt, rechtsaf de Oude Brusselsestraat inslaan. Vervolgens wordt dit de Brusselstraat, die we volgen tot het kruispunt met de Assestraat te Sint-Ulriks-Kapelle. Vanuit dit punt gaan we rechtdoor naar het kruispunt Schutstraat/Kleistraat te Bekkerzeel. We nemen de Schutstraat richting Zellik. Bij de driesprong met de Kortemanstraat steken we rechtdoor, kruisen de Jan de Keersmaekersstraat te Zellik, steken de N9C (Brusselsesteenweg) over en vinden aan de overkant, precies in de oksel van de N9C en de N9 (Doornveld), de Romeinsebaan terug. (Van de vermelde driesprong tot aan de Romeinsebaan is het traject niet voorzien van welke weg dan ook, dat wordt dus interpreteren.)

Zellik is door de eeuwen heen een belangrijk kruispunt geweest. Op-Zellik is van Nervische oorsprong en Neer-Zellik van Frankische oorsprong. De heerbaan die vanuit Asse over Zuid-Brussel naar Sterrebeek en Tienen liep,

passeerde hier aan de kerk (de De Keersmaeckersstraat). Aan afspanning De Zwaan lag het kruispunt met de Schapenbaan (Wie kan zeggen waar café De Zwaan precies lag?). Vanuit hier volg je (zoals eerder vermeld werd) tot aan het Park van Vilvoorde hetzelfde traject als de baan Asse-(Zellik)-Perk-Tienen.

Als je eenmaal, hoe dan ook, op het stukje Romeinsebaan bent beland dat parallel meeloopt Doornveld, moet je weer aan de overzijde van deze N9 zien te komen. En, daar aan de overkant, loop je ook nog eens tegen een spoorlijn op, want het traject dient doorgetrokken te worden tot het stukje *Schapenbaan* dat nog resteert achter de spoorlijn. Vanuit hier trekken we naar de volgende *Schapenbaan*, die na 600 meter Obbergen gaat heten. Bij de Oude Jetsesteenweg naar rechts afslaan, om alweer op een *Schapenbaan* uit te komen (die doodloopt op de Ringweg Oost). Aan de andere zijde van deze snelweg vervolgen we onze weg over de Schapenweg, lopen met de weg mee door een lichte bocht en komen uit op de Dikke Beuklaan. Deze volgen we een stukje (noordoostwaarts), tot we, over de Tentoonstellingslaan, weer op een Romeinsesteenweg uitkomen. Deze Romeinsesteenweg loopt kilometers door, langs de noordgrens van Brussel, tot aan het kruispunt met de Strombeeksesteenweg. Hier maakte de heerbaan een lichte buiging naar links, om ter hoogte van de kruising met de Streekbaan weer aan te sluiten op de Romeinsesteenweg. Rechtdoor gaat het nu, om vervolgens onder de Ringweg Oost (de E40) door te duiken. Aan de overzijde gekomen, krijgen we de splitsing van de *Schapenbaan* en het traject van de weg Asse-Tienen dat we vanaf Zellik gevolgd hebben. De baan naar Tienen slaat hier af en volgt de Koningslosesteenweg een stukje, tot aan het kruispunt met de Medialaan. Vanuit dit punt liep de Koningslosesteenweg (de heerbaan) vroeger door, tot hij parallel (onder) de Belgiëlaan ging lopen, en verder... De *Schapenbaan* vertrekt vanuit het punt waar de Koningslosesteenweg begint. Vanaf hier lopen we dwars door de bebouwing naar de Bruinstraat. Daar waar de Bruinstraat (net na de kruising met de Poststraat) rechtsaf én schuin rechtsaf gaat, moeten wij rechtdoor naar daar, waar de *Oude Schapenbaan* gekruist wordt door de Populierendallaan/Dressaertlaan. Vanaf nu, rechtdoor. Eerst heet het dus Oude Schapenbaan, dan Nieuwe Schapenweg (waar is de oude?). Waar deze een lichte bocht naar links aanvangt gaan wij rechtdoor naar de Nieuwe Schapenweg aan de overzijde van de Borchstraat.

Borcht was een gehucht van Vilvoorde. Hier was een Romeinse villa gelegen. De eerste bewoning kwam op een doorwaadbare plaats aan de rivier de Zenne. De Romeinse heerbaan die in de derde eeuw Cassel met Tongeren verbond stak hier over. (Dit is één van de mogelijkheden om vanuit Cassel Tongeren te bereiken.

Dit traject liep vanuit Asse over Brussegem en Meise (alhier was ook nog een afslag naar Elewijt) naar Grimbergen en sloot te Vilvoorde (rechts van Borcht) aan op de baan Asse - Tienen over Strombeek-Bever, die we net een stuk gevolgd hebben). Zoals je begrijpt kwam de Schapenbaan hier ook langs. Een kruispunt van betekenis dus.

Wij gaan verder over de Nieuwe Schapenweg en lopen dan de Kareelstraat in en weer uit. Hier dient een verbinding gelegd te worden met de Mechelbaan, gelegen aan de overzijde van het kanaal en het industrieterrein. (Het is goed mogelijk dat het oude traject al eerder afsloeg richting Mechelbaan, bv. bij het Domein van Borcht.) De Mechelbaan wordt Hogebaan. Hier zijn we aan de noordrand van Epegem. Door deze plaats liep ook de baan Asse-Elwijt. Maar aangezien niemand het er over eens kan worden waar nu precies, laat ik zijn kruispunt met de *Schapenbaan* ook maar even in het ongewisse. Waar de Hogebaan de Stijn Streuvelslaan zou moeten kruisen, stopt hij (in ieder geval op mijn kaart). De baan hoort door te lopen langs de oostzijde van de bebouwing van Linterpoortenkasteel, naar de Kluisweg die, ter hoogte van de eerste bebouwing van Zemst, aansluiting maakt op de Linterpoortenlaan en achter de bebouwing verder zou lopen, tot aan de Kleine Lindenlaan. Vanuit hier tot aan Mechelen is het landschap overdekt met verschoven rivierbeddingen, snelwegen, fabriekterreinen en dichte bebouwing. Dus hier waag ik me niet aan. Dit is meer werk voor een plaatselijke heemkundekring, die dit waarschijnlijk al voltooid heeft.

Nawoord

Dit stukje tekst werd geschreven door een enthousiaste amateurhistorica, die vanachter haar computer in Vlissingen, met behulp van diverse routeplanners en plattegronden, en ik hoop toch wel een hoop inzicht, duidelijkheid probeert te scheppen in de loop van Romeinse heerbanen heden ten dage. Vele vrije dagen hebben wij (mijn man en kinderen inclusief) al gebruikt om het Belgische land te doorkruisen, om de situatie van heerbanen ter plaatse in ogenschouw te nemen. Met iedere vakantie wordt de algehele structuur van de heerbanen mij duidelijker. Maar er zullen nog vele onderzoeken volgen.

Als U nog iets wilt weten over welke heerbaan dan ook, kunt U altijd contact met mij opnemen. Ik zal u informeren naar beste kunnen. Bedankt voor de getoonde interesse. Ik zou het overigens zeer op prijs stellen als u verbeteringen aan mij door zou willen e-mailen: pauho@zeelandnet.nl . Schrijven kan ook: A.M.I. Steenlage, Scheldestraat 6, 4381 RS, VLISSINGEN, NEDERLAND. (Inmiddels is er ook een website van mijn hand genaamd *Wandelen over Romeinse Heerbanen in België.*)